

Vuosikertomus

2018
2019

Jämsän Kr. Kansanopisto

www.jamsanopisto.fi
Ruotsulantie 42
42100 JÄMSÄ

puh. 020 7644 500
toimisto@jamsanopisto.fi
Y-tunnus 0175624-8

FI52 5091 0310 0022 73
FI71 5091 0320 0979 82
FI56 1056 3006 1026 80

**Kuvat: JÄMSÄN KRISTILLINEN KANSANOPISTO, MATTI ERKKILÄ,
EMMI SAUKONOJA, STUDIO SARASTE**
Taitto: OLLI ROMPPANEN

Sisältö

Pääkirjoitus	2
Opistovuosi	4
Syysretkestä kevätsiivoukseen	11
Presidentin ajatuksia	18
Opiskelijaluettelo	22
Kurssitoiminnan kuulumisia	30
Toimintavuoden 2018 arviointia	34
Toimintakertomus 2018	36
Hallinnon kertomus 2018	44
Tuloslaskelma ja tase	46
Jäsenliittymislomake	47
Henkilökunnan kuva	48
Lukuvuosikuva	50

Pääkirjoitus

Merkityksellinen vuosi kansanopistossa

Kansanopistot ovat leimallisesti pohjoismainen innovaatio. Kansanopistoaatteen isänä pidetään tanskalaista pappia Nikolai Grundtvigia (1783–1872), joka halusi perustaa maansa nuorille koulun, jossa heille opetettaisiin elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Grundtvigin pedagogisia periaatteita olivat muiden muassa koulu elämää varten, elävä sana ja vuorovaikutus. Jämsän Kristillisen Kansanopiston edellisen rehtorin, KT, opetusneuvos Timo Tuomiston joulukuussa 2018 tarkastetun väitöskirjan mukaan näillä periaatteilla on kansanopistoissa yhä merkityksensä. Väitöstutkimuksen mukaan opistovuosi merkitsi opiskelijoille, paitsi tiedollisten ja taidollisten asioiden oppimista, myös arvojen syventymistä sekä ystävien ja kavereiden saamista. Kristillinen kansanopisto on opiskelijalle paikka, jossa omakohtainen usko voi vahvistua.

Kansanopistoilla on eri Pohjoismaissa vähän erilainen profiili. Suomessa on tällä hetkellä lähes 80 kansanopistoa, jotka kuuluvat vapaan sivistystyön lain piiriin yhdessä kansalaisopistojen, kesäyliopistojen, opintokeskusten ja urheiluopistojen kanssa. Kansanopistot poikkeavat muista vapaan sivistystyön oppilaitoksista erityisesti siinä, että ne ovat sisäoppilaitoksia, joissa suurin osa niiden opiskelijoista myös asuu. Jämsän Kristillisessä Kansanopistossa kaikki talvikurssin opiskelijat asuvat opiston asuntoloissa.

Kansanopiston opetus perustuu sosiaalipedagogiseen lähestymistapaan, jossa nuori kasvaa yhteisön ja yhteiskunnan jäseneksi ja jäsenenä. Sisäoppilaitosmuoto antaa nuorelle turvallisen ympäristön itsenäistyä ja kasvaa kantamaan vastuuta. Kokemusten perusteella kansanopiston yhteisöllinen pedagogiikka edistää nuoren toimintakykyä, oppimisvalmiuksia ja -taitoja, parantaa monin tavoin nuoren elämänhallintataitoja ja kykyä tehdä tulevaisuutta koskevia suunnitelmia sekä edistää täysipainoista ja aktiivista kansalaisuutta.

Jämsän Kristillinen Kansanopisto on keskittynyt erityisesti ensimmäiseen nivelvaiheeseen eli suoraan peruskoulusta tuleviin nuoriin, joita on opiskelijoista vuosittain n. 80 %. Nuorella on opistovuoden aikana mahdollisuus kokeilla myös lukion ja ammatillisen koulutuksen opintoja sekä seutuviikolla kurkistaa jopa korkeakouluopintoihin asti. Näin opistovuosi lisää nuoren tietämystä toisen asteen opinnoista ja muista tulevaisuuden opiskeluvaihtoehdoista.

Jämsän kaupungissa on ollut pari vuotta vireillä Korkeakouluopetusta Jämsään -hanke. Hankkeen puitteissa lukuvuonna 2019-2020 kokeilemme opistossamme Korkeakouluopintoihin suuntautuvaa linjaa, jossa toiselta asteelta valmistuneella nuorella aikuisella, samoin kuin varttuneemmalla aikuisella, on mahdollisuus saada opistovuoden aikana valmiuksia akateemiseen opiskeluun ja suorittaa avoimia korkeakouluopintoja psykologiassa ja liiketaloudessa.

Kristillinen arvomaailma ohjaa opistomme kaikkea toimintaa. Opiskelijat niin vuosikurssilla kuin lyhytkurssilla saavat sivistymisen ohella vahvistusta uskolleen. Samaa uskon vahvistusta on ollut tarjolla opistoseuroissa, jotka järjestettiin kesällä 2018 toista kertaa Keuruulla Ison Kirjan kansanopiston alueella. Meille on syntynyt hyvä käytännön yhteistyö seurojen ulkonaisten puitteiden luomisessa alueen omistajan kanssa.

Haluan kiittää päättävästä lukuvuodesta opistolaisia, opistolaisten kotiväkeä, lyhytkurssilaisia, opistoseuravieraita, yhteistyökumppaneita, talkoolaisia, henkilökuntaamme ja johtokuntaamme jäseniä. Suurimman kiitoksen annamme Taivaalliselle Isällemme, joka on siunannut opistotyötä. Luotamme siihen, että hän antaa meille valoisan tulevaisuuden.

Olet lämpimästi tervetullut sivistymään opistomme vuosikurssilla tai lyhytkurssilla sekä seuravieraaksi kesän 2019 opistoseuroihin Keuruulle 18.-21.7.2019!

Jukka Palola, rehtori, TT

Opistovuosi

Englannin kieli, kulttuuri ja kirjallisuus

Englannin kielen, kulttuurin ja kirjallisuuden pitkällä valinnalla kieltä opitaan laulamalla, väittelemällä, näyttelemällä, pelaamalla, keskustelemalla, lukemalla sekä kirjoittamalla. Tänä vuonna ryhmässä on ollut yhtä paljon ruotsalaisia ja suomalaisia, mikä on tehnyt luontevaksi englannin käyttämisen tunneilla. Oppitunneilla on esimerkiksi harjoitettu työhaastattelutilanteessa toimimista englanniksi, äänitetty podcasteja ja kirjoitettu talviaiheisiä runoja. Opiskelijat ovat päässeet käyttämään oppimaansa uskonnollista sanastoa myös tulkkausvuoroissa. Jo perinteeksi muodostunut Lucia-kulkue järjestettiin yhdessä muiden ulkomaalaisten opiskelijoiden kanssa.

Keväällä tehtiin opintomatka Ruotsiin ja siellä kahdella eri rauhanyhdistyksellä pidettiin opistoesittelyt. Myös koko opiston yhteisen kansainvälisyyspäivän järjestämisestä vastasivat englannin pitkän valinnan opiskelijat, joiden järjestämällä kulttuuripisteillä muut kiersivät. Opiskelijat ovat kokeneet kielitaitonsa kehittyneen ja saaneet rohkeutta ilmaista itseään monipuolisesti englannin kielellä!

Matleena Kinnunen

Erityisoppijan opistovuosi

Erityisoppijan opistovuosi -linjan opistovuosi on sujunut hienosti! Aloitimme syksyn kuuden opiskelijan voimin ja syyslomalla saimme vahvuuteemme vielä seitsemän innokkaan opistolaisen. Tämän vuoden saimme aloittaa upouudessa asuntolassa, Mervolassa. Siellä olemme harjoitelleet tärkeitä arjen taitoja pyykinpesusta siivoamiseen. Myös kaveritaidot ovat päivittäin läsnä, kun mietimme sopivia tapoja toimia opistokavereiden kanssa. Opitut taidot pakkaamme visusti mukaamme, kun toukokuussa suljemme viimeisen kerran Mervolan oven.

Opiskelemme opistossa yleissivistäviä opintoja kuten matematiikkaa, viestintää ja uskontoa sekä toimintakykyä edistäviä opintoja kuten kotitaloutta, liikuntaa ja luovaa käsityötä/kuvataidetta. Tärkeä osa arkeamme on ajan hallinnan harjoittaminen. Olemme tutustuneet myös työelämään opiston sisällä ja Jämsän keskustassa. Opiskelemme kaikkea, mikä tukee arjessa selviytymistämme. Olemme jokainen yksilönä oma tärkeä pala opistoyhteisöä. Muutamalle meistä opistossa onkin parasta "kaikki opistolaiset"!

Juliaana Myllylä

Kotitalous

Kotitalouden pitkässä valinnassa tekeminen on se juttu. Olemme aina innokkaita kokeilemaan, kehittämään itseämme ja kehittymään yhdessä. Meillä oli hyvä porukka ja aina mukava ilmapiiri työskennellä. Opiskelimme ruoanvalmistusta ja leivontaa, valmistimme juhlia, tutustuimme kansainvälisiin keittiöihin ja erityisruokavalioihin sekä opiskelimme kuluttamista ja kirjanpitoa. Vuoden aikana valmistimme myös myyjäisiä ja leivoimme erilaisiin tapahtumiin. Saimme kokemusta laitoskeittiötyöskentelystä harjoittelemalla opiston keittiössä muutamana viikonloppuna vuoden aikana. Koko vuoden kohokohta oli opistoväen yhteinen adventtipäivällinen, jonka itse suunnittelimme ja valmistimme osana opintojamme.

Mirjami Saulio

Liikunta

Tänä lukuvuonna opistossamme kokeiltiin ensimmäisen kerran yhtenä pitkänä valintana liikuntaa. Liikunnan pitkänvalinnan tunneilla on ollut energiaa, liikettä ja riemua. Päivämme ovat hurahaneet hyvin pitkälle kehoamme liikuttaen ja samalla uutta oppien. Opintomme ovatkin pitäneet sisällään monipuolista liikuntaa: toisinaan tunneiltamme on kuulunut positiivista puhinaa kun olemme testanneet mihin kehomme pystyy, mutta vastapainoksi olemme hengittäneet syvään,

rentouttaneet ja huoltaneet kehoamme. Lukuvuoden aikainen lajikirjo on ollut värikästä tutuista lajeista tuntemattomiinkin unohtamatta erilaisia pelisovelluksia.

Liikunnan ohella olemme pysähtyneet pohtimaan mitä liikuntatuokion ohjaamisessa tulee ottaa huomioon. Olemme pohtineet, millä tavalla positiivinen liikuntakokemus syntyy ja miten sitä voidaan olla tukemassa ja rakentamassa. Olemme miettineet myös, millä tavalla voimme ylläpitää itse ja innostaa muitakin terveelliseen elämäntapaan. Käytännössä olemme päässeet näitä taitoja harjoittamaan ohjaamalla toisiamme, jämsäläisiä lapsia ja muita opistolaisia sekä järjestämällä erilaisia liikuntakampanjoita muille opistolaisille.

Tiia-Maria Lehtola

Tavoitteena lukio

Lukion pitkän valinnan opiskelijoiden lukujärjestykset täytyvät matikan, englannin, terveystiedon, äidinkielen, uskonnon, psykologian ja valinnaisten aineiden tunneista. Lukio-kurssit ovat lukion opetussuunnitelman mukaisia kursseja, ja opistossa suoritetuista lukiokursseista saa todistuksen Jämsän aikuislukioista. Suoritetut kurssit luetaan sellaisenaan hyväksi seuraavassa opiskelupaikassa. Oppitunteja ja tekemistä on paljon. Kuluneen vuosikurssin opiskelijat ovat olleet ahkeria ja opiskelleet asenteella, joka vie pitkälle. Lukion pitkän valinnan opiskelijat ovat tunneilla sekä paikalla että läsnä. Motivaatio on näkynyt sisukkaana työskentelynä, rehellisenä kiinnostumisena ja hyvänä ilmapiirinä. Lukion pitkän valinnan tunneilla on ollut mukava yhteishenki, ja se on tehnyt teoriapainotteisesta opiskelusta jopa hauskaa.

Soila Karjula ja Matti Erkkilä

Musiikki

Musiikin pitkän valinnan ryhmässä opiskeli 22 nuorta. Opiskelijoilla oli hyvin erilaiset musiikilliset taustat. Musiikin opetuksen päätarkoitus oli paitsi musiikillisten tietojen ja taitojen

lisääminen, myös nuoren identiteetin tukeminen ja oma-kohtaisen uskon vahvistaminen.

Musiikin opiskelijat järjestivät musiikkimatineoita ja lauluiltoja. Opintoihin kuului myös opistolaulun säveltäminen ja sanoittaminen. Opiston urkuja huollettiin ja viritettiin säännöllisesti sekä opeteltiin kaikki virsikirjan virret ja Siionin laulut. Opiskelijat antoivat toisille opistolaisille soittotunteja eri instrumenteissa, (piano, viulu, sello, huilu) ja pitivät vuorollaan ”näytetunnin”, joka arvioitiin yhdessä toisten opiskelijoiden ja opettajien kanssa. Monet tunnintuuletitiin uskovaiselle sopivasta musiikista ja oppilaat järjestivät toisille opistolaisille musiikkimakukyselyn, jonka vastaukset käytiin yhdessä läpi. Keväällä oppilaat suunnittelivat, äänittivät ja editoivat cd-levyn muistoksi opistovuodesta. Lauloimme paljon moniäänisesti ja muodostimme oman kuoron, joka esiintyi eri tilaisuuksissa. Opintoihin kuului myös opiston yhteisten tilaisuuksien musiikkivastuut (mm. säestys, esilaulu, kuoronjohto), jotka valmensivat opiskelijoita kotisiionin tehtäviin ja taustayhteisön tarpeisiin. Musiikin pitkän valinnan ryhmä hioutui vuoden aikana tiiviiksi ja lämminhenkiseksi porukaksi jossa oli erittäin hyvä yhteishenki. Oli nautinnollista ja antoisaa toimia näiden nuorten kanssa!

Reeta Kinnunen ja Eero Kukko

Suomi toisena kielenä

Opiston pienin mutta varmasti aikuismaisin pitkän valinnan ryhmä on suomi toisena kielenä, jolla opiskeli tänä vuonna seitsemän ruotsalaista ja pohjoisamerikkalaista nuorta. Suomalaisesta koulukulttuurista, opiston arjesta ja joskus jäyhähköltä vaikuttavasta suomalaisesta kommunikaatiosta on löytynyt paljon aihetta oppimiselle, kummastelulle ja vitsailulle. Erityisen hienoa on ollut saada asua ja opiskella tämä vuosi samassa keltaisessa kodissa niin monen muun rakkaaksi tulleen uskovaisen nuoren kanssa. Käytännön eroista huolimatta on ollut turvallista huomata, että usko yhdistää vaikka välimatka erottaa.

Opistossa suomenopiskelijoiden lähtötaso pyritään huomioimaan niin, että jokaisella on mahdollisuus oppia uutta ja vahvistaa vanhaa. Sisäoppilaitos lieneekin tehokas paikka oppia kieltä ja kulttuuria, sillä opistossa suomea ei pääse pakoon. Vieraskieliset opiskelijat ovat kullannut apu myös niille suomalaisille, jotka haluavat oppia ja käyttää ruotsia tai englantia arkielämässään, ja tulkkausmahdollisuuksia innokkaille kääntäjille onkin tarjoutunut lähes päivittäin. On hienoa, että opisto on aidosti kansainvälinen yhteisö.

Matti Erkkilä

Yrittäjyys

Yrittäjyyden pitkän valinnan opiskelun alustana toimi NY vuosi yrittäjänä -ohjelma, jota käytetään Suomessa monissa oppilaitoksissa alustana yrittäjyyden opinnoissa. Ohjelmassa opiskelijat perustavat oikealla rahalla ny-yritykset, ideoivat liikeideansa ja pyörittävät yritystoimintaa. Käytännön tekemisen tukena ovat yhteiset keskusteluhetket, joissa käsitellään yhdessä tekemisen haasteita, onnistumisia, virheitä ja kaikenlaisia oppeja. Lukuvuonna 2018-2019 yrittäjyyden pitkän valinnan opiskelijoita oli 13. Lukuvuoden alussa tuotimme yhteisenä projektina elämyksellisiä lisäpalveluita opiston lyhytkurssiasteikolle. Tämän jälkeen opiskelijat jakaantuivat 3 tiimiin, jossa he perustivat omat nuorisoyritykset. Auda Ny kehitti raikkaan värisen oman collegepaidan sekä harjoitti kioskitoimintaa. Go Flex Ny kehitti vastaavasti ympäristöystävällisen collegepaidan 100 % puuvillasta sekä järjesti muistorikkaan hiihtoretkitapahtuman Jämsän varttuneiden ryhmälle. Hokiset Ny taas keskittyi kehittämään jääkiekon harrastajille pientarvikeboksia. Hokiboksi-tuotteellaan he voittivat Keski-Suomen paras tuote -kategorian kilpailun (ny-yritykset). Lisäksi Hokiset järjesti jääkiekon harrastajille iltacup -tapahtuman, jossa pelattiin jääkiekkoa, saunottiin ja nautittiin maittavaa ruokaa.

Kaikkienensa lukuvuosi on ollut erittäin antoisa. Opiskelijat saivat kokemuksia laajalti monenlaisista yrittäjyyden osa-alueista. Haasteita tuotti pitkälle venynyt yritysten tuotteiden

kehittämisvaihe, minkä vuoksi myyntiaika jäi osalta varsin lyhyeksi.

Yrittäjyyden pitkän valinnan opintojen tavoitteena on, että yrittäjyyden kautta opiskelijat oppivat tuntemaan paremmin itseään ja mielenkiinnon kohteitaan, saavat kokemuksia ja eväitä kristillisiin arvoihin perustuvaan yrittäjyyteen sekä oppivat yrittäjämäistä asennetta, vapautta ja vastuuta. Tätä tausta-ajatusta vasten voi todeta, että lukuvuosi on antanut näitä eväitä nuorten elämään ja tulevaisuuteen.

Miika Katainen

Tekninen

Teknisen pitkän valinnan opintojen tavoitteena on löytää omia vahvuuksia ja uusia mielenkiinnon kohteita sekä lisätä ja vahvistaa oma-aloitteisuutta, aktiivisuutta ja ryhmässä toimimisen taitoja. Yhdessä tekemällä ja kokeilemalla on talven aikana opittu ja kasvettu paljon. Kun opistovuoden jälkeen teknisen opiskelijat ovat innostuneita ja motivoituneita omiin jatko-opintoihinsa, on opistotalvi onnistunut. Nyt näyttää siltä. Opistolaiset kuvailevat pitkää valintaansa näin: "Tekninen, tuo erittäin hieno linja jota voisi kuvailla mäntäpäiden paratiisiksi. "Tekulla" on lukuvuoden aikana tehty enemmän projekteja kuin lukiolaiset kokeita! Tai... ainakin projektit on aloitettu. Teknisellä on yhtenäinen ryhmä, jotka yrittävät toteuttaa omia projektejaan kovalla vimmalla, osa niissä onnistuen ja osa ei. Tämä toinen puoli, joka kuuluu teknisen työalueeseen, on puutyöpaja, jossa ankarasti tehdään tuotteita myyntiin, jotta osa opintomatkasta saataisiin maksettua. Teknisellä tehdään erilaisia rakennustöitä ja koneremppoja, oikeastaan teknisellä sinulla on täysin vapaat kädet tehdä mitä päähäsi juolahtaa vaikkapa vanhasta minicrossista kolmipyöräinen trike." Tästä teknisen opiskelijoiden omasta kuvauksesta opinnoistaan näkyy teknisen opintojen keskeinen elementti, tekemällä oppiminen.

Matti Pannula

Syysretkestä kevätsiivoukseen

Opistovuosi käynnistyi elokuussa 2018 jo ennen kuin opiskelijat saapuivat. Henkilökunta palaili lomiltaan ja jatkoi lukuvuoden suunnitelmia. Opiston henkilökunta matkusti Reisjärven opistolle kahdeksi päiväksi henkilöstön kurssille. Saimme hyviä eväitä ja rakennuspalikoita tulevaan lukuvuoteen.

158 opistolaista saapui 26.8. innolla uuteen, ainutlaatuiseen lukuvuoteensa. Ensimmäisellä viikolla opiskelijat saivat tutustua toisiinsa, henkilökuntaan, tapoihin ja tiloihin. Saimme ottaa opiston käyttöön uuden rivitalon, ja siihen majoitettiin 32 opistolaista. Opistomme alkoi toimia maksimikapasiteetilla.

Jokainen opistolainen sai lautakunnan, joka kautta saattoi osallistua pienoisyhdistyksen toimintaan. Heti toisella viikolla opisto vaelsi Himoksen maisemiin ja yöpyi puolijoukkueketoissa. Koleassa säässä testattiin opiston kenttäkelpoisuus ja todettiin opistolaisten sopeutuminen koleaan kenttäolosuhteeseenkin kiitettäväksi. Opiston olympialaisissa kisailtiin pituus- ja korkeushypyssä, kuulantönnössä, keihäänheitossa sekä juoksukilpailuissa. Yhteinen tekeminen hitsasi mukavasti porukkaa yhteen. Alustukset ja keskustelut on koettu opistossa todella parhaina hetkinä. Keskusteluiltoja torstaisin ja keskustelutunteja tiistaisin on pidetty monista uskonelämää rakentavista aiheista mm:

TO 6.9.2018	USKONELÄMÄN VAHVISTUMINEN OPISTOSSA
TO 20.9.2018	ANTEEKSIANTAMUS
TO 25.10.2018	URHEILUSTA JA OPISTOELÄMÄSTÄ
TI 30.10.2018	KUOLEMA
8.11.2018	ELÄMÄ JA IANKAIKKINEN ELÄMÄ
TO 7.2.2019	SEURUSTELU JA AVIOLIITTO
TO 10.1.2019	KRISTITTYNÄ YHTEISKUNNASSA
TI 15.1.2019	USKO TULEE KUULOSTA,
TO 24.1.2019	MUSIIKKI: "KIITOSLAULUA LAULAN"
TI 29.1.2019	EPÄJUMALAT.
TO 7.3.2019	VAPAUS JA VASTUU
TI 12.3.2019	KESKUSTELUA AJANKOHTAISISTA USKONASIOISTA
TO 21.3.2019	USKONELÄMÄN HOITAMINEN OPISTON JÄLKEEN

Hyvät keskustelut lähtivät yleensä melkein heti käyntiin. Ilmapiiri oli avoimen rakentavaa. Alustukset koettiin ajankoh-
taisiksi ja rakentaviksi sekä raamatullisiksi. Nuorten rehelli-
syyss ja avoimuus on ollut puhuttelevaa. Kristittyjen kotien
kasvatus ja arvomaailma on yhdistänyt ja vahvistanut nuoria.
Nuoret ovat saaneet monessa yhteydessä myös kysellä mo-
nenlaista uskonelämään liittyvää ja askarruttavaa. Siitä on
seurannut antoisia keskusteluja.

Lokakuun ensimmäisen viikonlopun kotiväen kurssilla vie-
raili erittäin runsaasti vanhempia ja kotiväkeä. Kotiväki sai
osallistua alustukseen ja keskusteluun Keskustelua käytiin
aiheesta "Lapsena hoida taivahan". Keskustelu toimi hyvin
Kalamalja-mallitekniikalla. Vanhemmat saivat kokea elämyk-
sen majoittautumalla opistolaisten kanssa samoihin soluihin.
Kurssin aikana vanhemmat saivat tutustua eri aineisiin. Kurs-
si päättyi jumalanpalvelukseen Jämsän kirkossa.

Pidimme presidentinvaalit syyskuussa, ja siinä demokratia
sai toteutua. Opistossa tehtiin vaalityötä, jonka jälkeen pidim-
me yhteisen vaali-illan. Pienoisyhdistyksen lautakuntien
puheenjohtajista muodostuva opistoneuvosto järjesti presi-
dentinvaalit.

Seutuviikko 8. - 12.10. oli mukavaa vaihtelua, vaikka työllisti
enemmän sekä oppilaita että opettajia. Oppilaat saivat toteut-
taa pääosin itselleen kiinnostavaa kurssia, mikä näkyi myös
motivaatiossa. Ryhmäytyminen onnistui yllättävän hyvin kir-
javan porukan kanssa.

Eläkeläisten retkipäivä koettiin erittäin antoisana perjantaina
26.10. Eläkeläisjoukko pääsi tutustumaan elävän opiston mo-
nipuoliseen toimintaan.

Eläkeläisillä oli ohjelmassa mm. tutustuminen oppitunteihin,
musiikki- ja runohetki, jossa mukana osa opiskelijoista. Päi-
vän päätteeksi pidettiin alustus, jossa kaikki opiskelijat mu-
kana.

Lasten tapahtuma lauantaina 27.10.2018 onnistui erittäin hie-
nosti. Opistolaiset pääsivät järjestämään lapsille erilaista kiin-
nostavaa tekemistä.

Joulu-cd:n julkistaminen ja sävelhartausta pidettiin Tampereen
Viinikan kirkossa la 10.11. Joulu-cd:n markkinointi ja myynti
onnistuivat lupaavasti tälle vuodelle ja jatkuu ensi vuonna.

Itsenäisyyspäivä 6.12. saatiin käydä Jämsän kirkossa ja sankari-
rihauksella. Opistolaisten järjestämä itsenäisyysjuhla opistol-
la toteutui hienosti ja arvokkaasti. Pikkujouluja saatiin viet-
tää opistolaisten kanssa tiistaina 11.12. mutta myös monessa
asuntolassa.

Joulumatineita ja joulukahvit pidettiin perinteisesti torstaina
13.12. Tämä yhdisti opiston väen muihin paikallisiin musiikin
harrastajiin, joita saatiin mukaan opistolle.

Adventtipäivällistä vietettiin perjantaina 23.11. Lucia-kulku-
een juhlistamana oli vaikuttava elämys kaikille - myös mu-
kaan pyydetyille opiston johtokunnalle.

Joulujuhla 14.12.2018 kokosi taas salin täyteen juhlavieraita
erittäin vaikuttavaan joulujuhlaan.

Projektipäivät 24. - 25.1. eri työpajoissa kehiteltiin tulevia
myyjäisiä monella tavalla. Nurmijärven ja Vantaan myyjäis-
et lauantaina 26.1. onnistuivatkin sitten ihan kohtuullisella
tuotolla. Opiskelijat kantoivat hyvin vastuuta ja tämä koettiin
tärkeänä oppimistapahtumana.

Aviopuolisoilta lauantaina 9.2. kokosi suuren joukon paris-
kuntia opistolle (eli 170 aikuista + n. 70 lasta) eli porukkaa oli
enemmän kuin mitä oli ilmoittautunut. Lastenhoitopuolella
homma toimi opistolaisten tukemana, lapsia oli myös enem-
män mitä odotettiin.

Kirkkopyhä ja kotiväen päivä pidettiin sunnuntaina 10.2. Paikalla olleet vanhemmat kokeneet päivän hyväksi ja tarpeelliseksi.

Talviliikuntapäivä Himoksella 12.2. sujui muuten hyvin mutta liukas keli vaikutti siihen, että tapaturmia tuli paljon. Vakavimmilta vammoilta onneksi säästyimme.

FI ja EN -pitkien valintojen opintomatka Ruotsiin 14. - 19.2. onnistui mainiosti.

Oli hieno tunne huomata jälleen, kuinka ruotsalaiset arvostavat opistossa tehtävää työtä.

Himos-tapahtuma opiston ulkopuolisille eli lähinnä eri paikkakuntien nuorille pidettiin kaksi kertaa lauantaina 9.3.2 ja 23.3. Vierailijat olivat tyytyväisiä. Illalla laskettelijat kokoontuivat alustuksiin ja keskusteluihin.

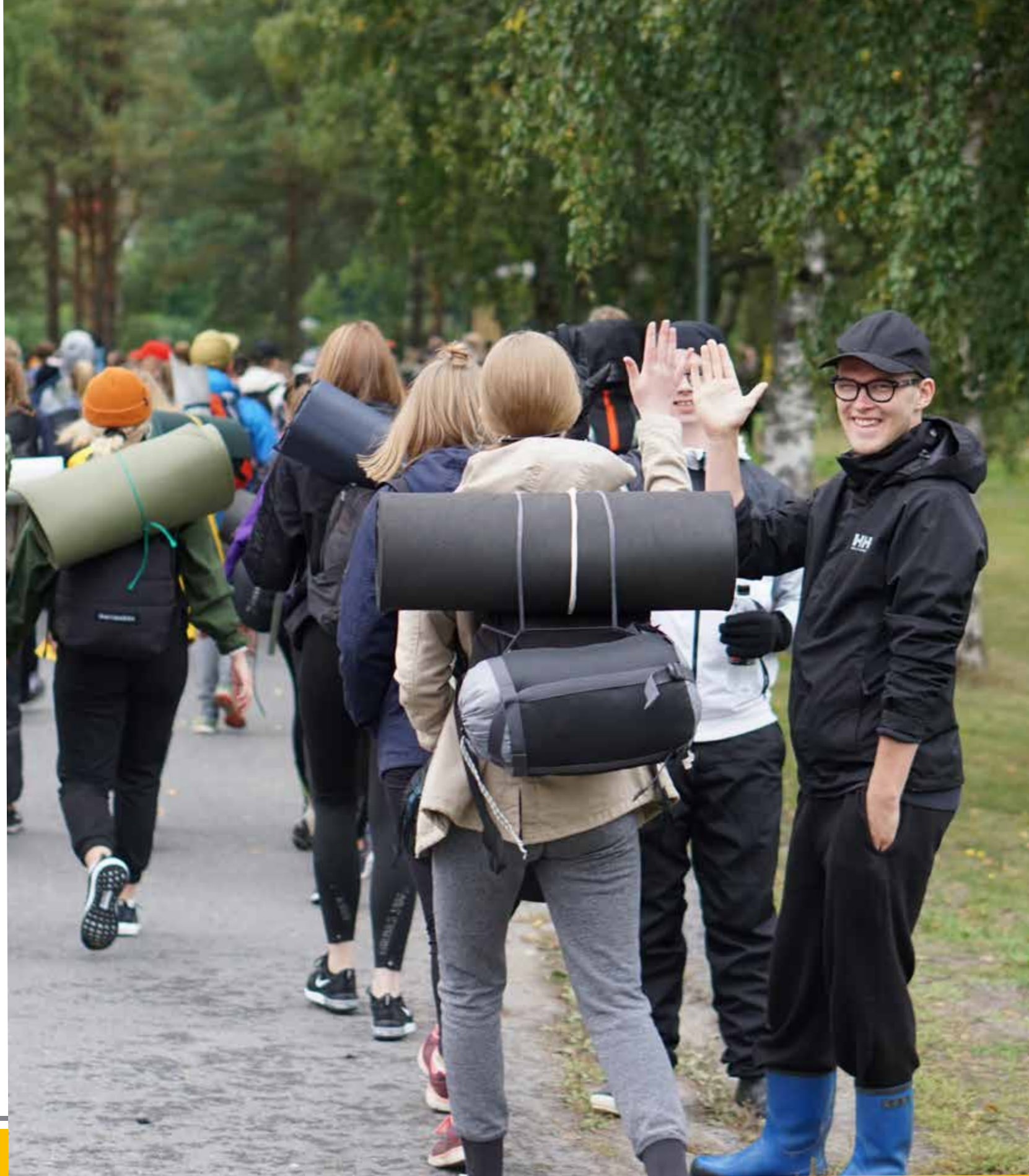
Kansainvälisyysilta Tampereen rauhanyhdistyksellä lauantaina 16.3.2019 järjestyi hienosti ja opistolle tuli hyvin myös tuottoa. Meidän ulkomaalaiset opiskelijamme pitivät esitykset kansainvälisyyteen liittyen. Esityksistä tuli hyvää palautetta jälkepäinkin.

”Elämme valon lapsina” -seurakuntalaulun äänitysilta Tampereen tuomiokirkossa lauantaina 6.4. kokosi nuoremme juhalliseen hetkeen. Samana aamuna saimme viettää perinteisiä opistohäitä.

Pääsiäistapahtumaa ja -päivällistä saimme nauttia tiistaina 9.4. Maratonille kirmattiin 27.4.

Odotamme vielä opintomatkaa Viroon 30.4. - 2.5. monine elämyksineen. Siivousviikon jälkeen onkin aika pakata haikeana tavarat. Kun tämä lehti on lähetetty eteenpäin, opistolaisten todistukset on jaettu, kevätjuhlakin on takana ja opistovuosi on päättynyt monine rakentavine muistoinen.

Ilkka Majuri

Presidentin ajatuksia

Opistovuosi alkaa olla loppuillaan. Elämme viimeistä periodia ja me opistolaiset pyrimme saamaan kaiken irti jäljellä olevasta ajastamme täällä. Talvi on mennyt nopeasti, mutta siihen on mahtunut valtavasti erilaisia hetkiä, iloja ja suruja, kokemuksia ja ihmisiä. Täällä on ollut hyvä olla.

Opistoon tullessani odotin saavani uskovaisia ystäviä, mieleenpainuvia kokemuksia ja retkiä. Odotin mukavaa opistoarkea ja tärkeimpänä saavani vahvistusta uskolleni. Tarkemmin ajateltuna, en silloin osannut kuvitella millaista opistossa olisi. Se oli itse koettava. Ensimmäisenä päivänä muiden opistolaisten kohtaaminen jännitti. Ensimmäisellä viikolla mukana olleiden tutoreiden läsnäolo helpotti yhdessäoloa ja vapautti jännittyneitä ilmapiiriä. Syntyi luottavainen tunne.

Ensimmäisten periodien aikana sain tutustua erilaisiin ihmisiin. Oli hienoa huomata, kuinka erilaiset ennakkokäsitykset ihmisistä murenivat, ja niiden takaa paljastui mahtavia ihmisiä. Meille syntyi nopeasti hyvä ryhmähenki ja ilmapiiri, jossa oli helppo hengittää. Talven aikana olemme porukalla järjestäneet monia tapahtumia ja reissuja, jotka ovat jääneet hienoina kokemuksina mieleen. Tärkeimpänä mieleen on kuitenkin jääneet erilaiset keskustelut niin keskusteluilloissa, kuin pienemmällä porukalla. Niistä on saanut voimaa omaan uskomiseen ja arkeen.

Alkuvuodesta sain vastuulleni hienon kunniatehtävän, kun minut valittiin oppilaskunnan presidentiksi. En voinut kuin olla kiitollinen saamastani luottamuksesta ja olen pyrkinyt toimimaan luottamuksen arvoisesti. Tärkein tehtäväni on toimia opistoneuvoston puheenjohtajana. Opistoneuvoston kanssa on ollut hienoa järjestää ja hoitaa erilaisia projekteja ja olemme yhdessä saaneet oppia vaikuttamista.

Opistovuosi on kulunut kuin siivillä. Ajatus opiston loppumisesta on tuntunut kaukaiselta ja vaikealta. Vuosi on ollut antoisa erilaisine vaiheineen. Olen nauttinut ajastani täällä, mutta ymmärrän, että pian on aika jättää opisto. Opistoystävät tulevat varmasti säilymään matkassamme ja tämä kokemus on antanut valtavan suurin eväitä jokaisen elämään. Kiitos siitä jokaiselle, joka on ollut mahdollistamassa vuotamme. Suurin kiitos kuuluu kuitenkin Jumalalle. Hän on siunannut aikamme opistossa. Tästä on turvallista jatkaa. Jumalan rauhaan.

Onni Nissinen

Opiskelijaluettelo

YR-PV

Jaakkola Amelie
Laitinen Veronika
Linna Elia
Myllykoski Matilda
Määttä Veikka
Penninkangas Hilda
Saarnio Ville
Salakari Tomi
Setälä Elias
Tuononen Kouta-Okko
Tölli Tuukka
Vidgren Jenni

Nurmijärvi
Lempäälä
Lempäälä
Kerava
Espoo
Kaarina
Hollola
Ylöjärvi
Alavus
Mikkeli
Nurmijärvi
Lahti

FI-PV

Byman Jacob
Huhta Lea
Juujärvi Engla
Kesti Calvin
Kinnunen Isak
Simonson Erica
Skoog Loren

Zimmerman
Big Lake
Mockfjärd
Gagnef
Gagnef
Saskatoon
Phoenix

TN-PV

Beile Mikael
Hakala Otto
Karsikas Juuso
Katainen Lassi
Kehusmaa Aleks
Laukkanen Elmer
Maanselkä Niilo
Muhojoki Joonas
Mäkelä Klaus
Niskanen Kaarlo
Puttonen Mikko
Ratila Mauri
Saari Joonas
Seppä Kaapo
Uusi-Ilkainen Heidi
Väyrynen Marcus

Vantaa
Lemu
Äänekoski
Nurmijärvi
Jämsä
Jyväskylä
Nurmijärvi
Tuusula
Lempäälä
Tuusula
Nurmijärvi
Pori
Pirkkala
Nurmijärvi
Hattula
Botkyrka

EL

Halonen Juha
Kanniainen Emilia
Laitinen Anni
Pelkonen Elias
Tofferi Samuel
Vähäylikkä Sanna

Askola
Leppävirta
Savonlinna
Kokemäki
Eura
Hattula

MU-PV

Airas Elia
Juola Milla
Kallunki Aino
Kananen Aleksandra
Kirvesmäki Saraliina
Konttila Iris
Koskela Aino
Lamminmäki Touko
Myllykoski Vellamo
Myllyniemi Siiri
Parhiala Siiri-Maija
Paukkeri Heidi
Pelkonen Lassi
Perkkiö Eerika
Rantanen Olivia
Rautakoski Sini
Ristolainen Eemeli
Seppänen Sanni
Syrjäniemi Matias
Tokola Aino
Viro Loviisa
Yli-Mannila Iida

Kuopio
Nurmijärvi
Seinäjoki
Lahti
Alavus
Nurmijärvi
Toholampi
Espoo
Lohja
Kokkola
Alavus
Nurmijärvi
Masku
Liperi
Nurmijärvi
Nurmijärvi
Lappeenranta
Jämsä
Kangasala
Kokkola
Joutsa
Äänekoski

KO-PV

Erkkilä Salla
Hartikainen Simeon
Herrala Karoliina
Karisto Katariina
Katainen Sonja
Kortesalmi Lotta
Kytölä Marie
Linnanmäki Netta
Määttä Ella
Sivula Anna-Sofia
Tirola Maiju

Vantaa
Naantali
Seinäjoki
Lahti
Kouvola
Vantaa
Nurmijärvi
Saarijärvi
Ähtäri
Perho
Petäjävesi

Tikkanen Veeti
Tuominen Emma
Valtonen Silja
Vepsäläinen Victoria
Vänttinen Tuisku

Petäjävesi
Seinäjoki
Pieksämäki
Pori
Juupajoki

LI-PV

Aho Anna
Haho Jenni
Heikkilä Linnea
Heikkilä Veena
Hintsala Iida
Honkasalo Huge
Kinnunen Elias
Kinnunen Erik
Kirvesmäki Aabel
Kiviranta Nicolas
Koistinen Helmiina
Korhonen Malla
Kukko Joakim
Lahtinen Aada
Laitila Ruben
Lohi Matias
Paloniemi Aino
Parhiala Tuomas
Rantanen Nella
Toljamo Kasper
Vikman Helmiriitta
Vikman Oskari
Ypyä Johan

Vihti
Lempäälä
Espoo
Porvoo
Pornainen
Pori
Kouvola
Lempäälä
Uurainen
Ylöjärvi
Liperi
Hämeenkyrö
Jämsä
Hyvinkää
Lempäälä
Loppi
Kouvola
Alavus
Nurmijärvi
Siuntio
Hämeenkyrö
Siilinjärvi
Nurmijärvi

EN-PV

Haataja Jasmi
Heikkinen Emanuel
Hentilä Kaisa
Hirvonen Pyry
Ilmanen Artturi
Keränen Isla
Kinnunen Linn
Koskelo Bettina
Lahtinen Waltteri
Lehtola Ada
Lehtola Alfons
Mikkola Elisabet

Lempäälä
Mockfjärd
Vantaa
Mäntsälä
Turku
Jämsä
Gagnef
Muurame
Rauma
Gagnef
Gagnef
Muurame

Paananen Adele
 Paananen Vincent
 Puhakka William
 Pulkkanen Elias
 Rajala Alex
 Rytinki Anton
 Setälä Johannes
 Typpö Lyidia
 Varis Joonas
 Vähäylikkä Benjamin

Gagnef
 Gagnef
 Gagnef
 Kangasniemi
 Stockholm
 Porvoo
 Seinäjoki
 Kokkola
 Lohja
 Gagnef

LU-PV

Heikkilä Sara Liina
 Hiltunen Minna
 Inkeroinen Venla
 Kankkonen Kaisa
 Kankkonen Lotta
 Kauppinen Hilja
 Kivilahti Maaria
 Konttinen Mariel
 Kämäräinen Linnea
 Lahtinen Eemil
 Löppönen Lotta
 Malinen Lyidia
 Muikku Verna
 Nissinen Onni
 Pajusuo Else
 Peltomäki Anri
 Perkkiö Eliel
 Piispanen Jaakko
 Pyrrö Reeta
 Rantala Delila
 Riihimäki Celina
 Saukonoja Emmi
 Saukonoja Inka
 Sivula Heidi
 Tervo Akseli
 Tofferi Teemu
 Toivonen Aino
 Tuomaala Anton
 Varis Aino
 Vidgren Vilma
 Ypyä Linnea

Hattula
 Leppävirta
 Äänekoski
 Porvoo
 Porvoo
 Mikkeli
 Laukaa
 Ylöjärvi
 Jämsä
 Vaasa
 Jyväskylä
 Vantaa
 Riihimäki
 Kyyjärvi
 Kerava
 Merikarvia
 Espoo
 Lempäälä
 Vantaa
 Valkeakoski
 Nokia
 Muurame
 Nurmijärvi
 Vantaa
 Espoo
 Tuusula
 Kouvolta
 Turku
 Loppi
 Laukaa
 Nurmijärvi

Kurssitoiminnan kuulumisia

Vuosi 2018 oli kurssitoiminnassa hieman edellistä vuotta hiljaisempi, johtuen mm. alkuvuoden 20 % pienemmästä majoituskapasiteetista, kun vanha asuntola oli purettu ja uutta vielä rakennettiin. Kurssseja toteutui 104, kurssilaisia näillä kurssilla oli 3282, joista 3040 valtionapuun oikeutettua kurssilaisista. Nämä kurssilaiset suorittivat yhteensä 2252 opintoviikkoa. Vuoden 2018 kurssitoiminnassa (kuva 1) näkyivät Äänekosken suviseurojen järjestämiseen liittyvien kurssien tavallista suurempi osuus, vastaavasti musiikkikursseja ja -kurssilaisia on ollut tavallista vähemmän. Kurssilaisia on eniten tavoitettu edellisten vuosien tapaan elämäntaitojen kurssilla, nämä sisältävät mm. opistovuositapaamiskursseja, sukujen ja perheiden kurssseja ja amerikkalaisten thanksgiving -kurssin, joilla kaikilla on vankka sija opistomme kurssikalenterissa. Toiseksi eniten opistollemme kertyy kurssilaisia ripikouluista, joita on viime vuonna ollut kuusi. Kolmanneksi eniten kurssilaisia tavoitettiin suviseurojen järjestämiseen liittyvillä kurssilla, ja neljänneksi musiikkikurssien edelle nousi myös raamattutietoon ja kirkkohistoriaan liittyvät kurssit. Opistomme painopisteet ja valitut strategiat tulee näin huomiotua kurssitoiminnassamme. Kurssiemme saama palaute kertoo kurssiemme hyvästä laadusta, ja palaute on säilynyt korkealla tasolla. Kurssiemme valikoima ja laatu palvelevat kristillisyyttämme. Kurssitoimintamme kehitys on 2010-luvulla ollut suhteellisen tasaista. Opistomme kapasiteetti ja resurssit ovat korkealla käyttöasteella, ja kurssitoimintamme määrä on edelleen kristillisyytemme opistoista suurin. Vuosittain kurssillamme ovat saaneet virvoitusta ja löytää uusia eväitä elämäänsä kurssilaiset vauvasta vaariin kaikista koulutuksen ja ammatillisuuden laajasta kirjosta.

Opistomme johtokunta on 2018 vuoden lopulla perustanut kurssitoiminnan ja varainhankinnan kehittämiseksi työryhmän, joka on mukana kehittämässä ja ideoimassa markkinointia ja pyrkimässä edelleen lisäämään kurssitoimintaa

opistossamme. Kehitysryhmä tulee kuluvaan vuoden aikana tekemään erilaisia tutkimuksia ja palautekyselyitä taustayhteisön tarpeista ja toiveista opiston kurssitoiminnassa ja varainhankinnassa. Suurin osa toiminnastamme on pysyvää, mutta uudenaikaisiin kokeiluihin voidaan odottaa. Erityisesti Maitoisiin vuoden alussa saatu toimilupa mahdollistaa lyhytkurssitoiminnan laajentamisen myös sinne, ja syksy onkin suunnitteilla ensimmäinen kurssi Maitoisissa yhteistyössä SRK:n kanssa. Kurssitoiminnalla ei kuitenkaan haluta vähentää tai muuttaa Maitoisten leirikeskusten leiritoimintaa, vaan ylläpitää toimivia ja hyviä käytänteitä.

Taivaan Isä on hyvin siunannut kurssitoimintamme. Kiitollisuus täyttää sydämemme siitä alttiudesta, jolla olemme saaneet työväkeä ja kurssilaisia opistollemme. Työ on koettu yhteiseksi. Opiston kurssitoiminta palvelee rauhanyhdistysten ja SRK:n työtä evankeliumin sanoman leviämiseksi, mutta myös jokaisen uskon vahvistukseksi ja tueksi arjessa ja elämässä. Kurssitoiminta tarjoaa tähän kaikkeen tietoja ja taitoja, mutta erityisesti ihmisverkoston, jossa syntyy uusia kohtaamisia ja vanhojen ihmissuhteiden vahvistumista. Vertaiskursseilla on helppo huomata, että on muitakin, jotka ehkä miettivät ja pohtivat samoja asioita, mutta myös niitä, joilla on vastauksia kysymyksiimme. Vaikkei kaikkiin kysymyksiin aina löydykään vastausta, kuulluksi tuleminen on aina vahvistava kokemus ja opistollakin jaettavana olevassa evankeliumissa on voima tuleviin päiviin.

Tervetuloa kurssille: oppimaan, tutustumaan uusiin ihmisiin ja vahvistumaan uskossa!

Tuomas Taipale

	kursseja 2018	2018	2017	2016	2015	2014
Aineopinnot	34 kurssia	879	965	921	1134	898
Kielet	3	40	186	71	249	148
Raamattutieto, kirkkohistoria	11	188	171	151	218	226
Teologia (avoin yo)	5	27	29	76	34	17
Kristinoppi		582	516	595	600	507
Matematiikka, luonnontieteet, ATK	1	20	16	10	23	
Sukututkimus					10	
Historia	2	22	47	18		
Kasvatus, elämänhallinta, liikunta, terveys	24 kurssia	1352	1110	1309	1327	1436
Aviopuoliso/kasvattajakurssit			12	46	20	30
Äitikurssit				11	17	16
Terveys-, liikunta- ja eräitokurssit	3	102	87	130	174	117
Elämäntaitokurssit, perhekurssit	19	1237	969	1102	831	1002
Kehitysvammaistenkurssit	2	13	23	14	28	38
Erytisryhmien kurssit			19	6	257	233
Luovan toiminnan kurssit	31 kurssia	391	449	513	439	377
Musiikkikurssit: soitin, teoria, kuorolaulu	6	149	237	324	196	162
Urkurakentaminen, rakentaminen	10	101	102	100	130	148
Kirjoittaminen, kuvataiteet, käsityöt	15	141	110	89	113	67
Järjestötoiminnan kurssit	6 kurssia	393	903	422	201	544
Nuorisotyön op., puhujien yms. kurssit	1	49	39	55	19	23
Rippikouluhenkilökunnan kurssi	1	43	70	53	48	72
Suurten seurojen järjestämisen kurssit	2	229	365	286	29	20
Ry:n toimihenkilökurssi	1	52				55
Ry:n perhe- ja diakonia-toiminnan kurssi	1	20	49		62	31
Opistotyön avustajien ja -yhdyshenkilöiden kurssi			10	28		35
Alueell. yhteistyö, lähetysalueen tai/ja ry:n kurssi			370		43	308
Ammattisivistyskurssit	9 kurssia	267	306	227	294	175
Yrittäjät, ihmisten johtaminen, laitoskeittiötyö, opis	9	267	306	227	294	175
Kurssiopiskelijoita yht.		3282	3733	3392	3395	3430
Opiskelijaviikkoja yht.		2252	2531	2357	2426	2329

Kuva 1. Kurssitoiminta 2014-2018 kurssityypeittäin, kurssilais-
ten määrien ja kertyneiden opiskelijaviikkojen mukaan.

Toimintavuoden 2018 arviointia opiston strategian valossa

Tavoitteenamme on, että opistolla on asiakkaita riittävästi ja asiakkaat ovat tyytyväisiä palvelun laatuun ja opiston ilmapiiriin sekä ajanmukaisiin toimintaympäristöihin, tiloihin ja laitteisiin. Perusoppijaksolle oli vuonna 2018 hakijoita n. 100 enemmän kuin voitiin ottaa. Myös jotkut lyhytkurssit ovat olleet niin suosittuja, etteivät kaikki halukkaat ole niille mahtuneet. Perusoppijakson opiskelijoilta lukuvuoden 2018-2019 päättyessä kerätyssä palautteessa opiskelijat antoivat saamastaan koulutuksesta yleisarvosanaksi 8,8 asteikolla 4-10 (vuonna 2017 yleisarvosana oli 8,9). Lyhytkursseilla asiakastytyväisyys oli 8,9 asteikolla 4-10. Voimme siis olla hyvillä mielin siitä, että opistolla on riittävästi asiakkaita, jotka ovat varsin tyytyväisiä antamamme palvelun laatuun. Toki saamamme arvosanat sisältävät pienen haasteen parantaa palvelua vielä entisestään.

Yksi keskeinen strateginen tavoitteemme kansanopistona on, että opiskelijan halu oppia uutta vahvistuu opistossa. Perusoppijakson opiskelijoille suunnatun kyselyn perusteella halu oppia uutta vahvistui keskimäärin 3,6 asteikolla 1-5 (vuonna 2017 ka oli 3,3).

Toimintavuonna 2018 otettiin merkittäviä askeleita Jämsän, Ranuan ja Reisjärven opistojen yhteisen tavoitteen eteen, että ”toimimme hyvämaineisena opistona, joka tarjoaa koulutusta kolmen eri opiston kautta”. Kevään ja syksyn 2018 opistoviikkoja varten rauhan-yhdistykseen lähetettiin ensimmäistä kertaa kolmen opiston yhteiset opistoesitykset. Kesällä 2018 suviseuroissa ja kaikissa opistoseuroissa oli saman konseptin mukainen opistoinfoteltta, joka sai hyvän vastaanoton.

Opistomme painopisteistä musiikki näkyi erityisesti opiston tuottaman korkeatasoisen joululevyn ”Oikea joulu” julkistamisena marraskuussa 2018. Käden taidoista saimme iloa erityisesti joulukuussa 2018, kun syksyllä 2016 aloittanut kirkkotekstiilikurssien sarja sai opiston uudet kirkkotekstiilit valmiiksi.

Isoin haasteemme vuonna 2018 oli opiston taloudessa. Opistoseurojen heikko tulos vaikeutti opiston taloustilannetta merkittävästi toimintavuonna. Opiston toimintaa sopeutettiin tiukkaan taloustilanteeseen.

Suuntaamme seuraavaan toimintavuoteen palvelen tasokkaasti koko taustayhteisöä ja huolehtien samalla talouden tasapainottamisesta.

Jukka Palola, rehtori

Vuosikertomuksen kaltainen toimintakertomus vuodelta 2018

Yhdistyksen tarkoitus ja toiminnan laatu

Jämsän kristillisen opiston tarkoituksena on kansansivistyksen edistäminen kristillis-siveellisessä hengessä. Uskontokasvatus ja eettinen opetus tapahtuu Raamatun ja evankelisluterilaisen kirkon tunnustuksen pohjalta. Tarkoitustaan varten yhdistys omistaa ja ylläpitää Jämsän kristillinen opisto -nimistä kansanopistoa.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys voi järjestää kokouksia ja muita vastaavia tilaisuuksia, hankkia ja omistaa kiinteistöjä, kerätä varoja myyjäisin ja arpajaisin, vastaanottaa lahjoituksia ja testamentteja sekä julkaista paino- ja muita julkaisuotteita.

Yhdistys toimii taustayhteisönsä Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry:n sääntöjen tarkoituksien mukaisesti.

Opiston toiminta-ajatus ja tavoitteet

Jämsän kristillinen opisto ry:n omistaman ja ylläpitämän Jämsän Kr. Kansanopiston toiminta vuonna 2018 rakentui sen toiminta-ajatuksen ja koulutustehtävään. Toiminta-ajatuksen mukaan Jämsän Kristillinen Kansanopisto on vapaan sivistystyön yleissivistävää koulutusta antava sisäoppilaitos. Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävä kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Koulutustehtävänsä mukaan Jämsän Kristillisen Kansanopiston koulutus on perustunut vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen kristillisiin arvoihin. Opiston koulutuksessa ovat painottuneet arvokasvatus, omaehtoinen oppiminen, vastuullisuus, yhteisöllisyys ja osallisuus. Uskontokasvatus ja -opetus ovat pohjanneet Raamattuun ja evankelisluterilaisen kirkon tunnustukseen. Koulutuksen painoalueita ovat olleet yleissivistävät ja yhteiskunnalliset aineet. Opisto on järjestänyt lisäksi taustayhteisönsä tarpeisiin perustuvaa koulutusta. Opisto on järjestänyt evankelis-luterilaisen kirkon rippikouluja Tampereen hiippakunnan tuomiokapitulilta saadun luvan mukaisesti. Opistolla on myös perusopetuslupa, joka on mahdollistanut peruskoulun arvosanojen korottamisen. Verkostoituneena oppilaitoksena opisto on järjestänyt myös musiikin perusopetusta, lukiokoulutusta ja avoimen yliopiston koulutusta.

Opisto on toiminut yhteistyöverkostossa Reisjärven kristillisen opiston ja Ranuan kristillisen kansanopiston kanssa sekä Keski-Suomen kansanopistojen yhteistoimintarenkaassa yhdessä Jyväskylän kristillisen opiston, Koskelan opiston, Alkio-opiston, Karstulan evankelisen opiston ja Iso Kirja -opiston kanssa. Opistolla on ollut yhteistoimintasopimus myös Jämsän toisen asteen oppilaitosten kanssa.

Jämsän Kristillisen Kansanopiston, Ranuan kristillisen kansanopiston ja Reisjärven kristillisen opiston yhteinen visio vuodelle 2020

Vuonna 2020 olemme vetovoimaisia ja monipuolista osaamista tarjoavia, taustayhteisömme kristillisiä arvoja kunnioittavia koulutus- ja palvelukeskuksia.

Jämsän, Ranuan ja Reisjärven opistojen yhteiset tavoitteet strategiakaudella 2016-2020 ja arviointi niiden saavuttamisesta Jämsän Kristillisessä Kansanopistossa vuonna 2018:

- 1. Opiskelijan, nuoren ja aikuisen halu ja kyky oppia uutta vahvistuu ja hänen taitonsa toimia yhteisönsä ja sen tulevaisuuden hyväksi lisääntyy.**
ARVIOINTI: Perusoppijakson opiskelijoilta lukuvuoden 2017-2018 päättyessä kerätty palaute osoittaa, että opiskelijan halu oppia uutta vahvistui opistossa (ka 3,6 asteikolla 1-5; vuonna 2017 ka oli 3,3).
- 2. Kehitämme pedagogiikkaa ja oppimisympäristöä kokonaisvaltaisesti.**
ARVIOINTI: Opistolla aloitti syksyllä 2018 kokeiluluontoisena uusi pitkä valinta, liikunta.
- 3. Henkilöstömme on hyvinvoivaa, ammattitaitoista, motivoitunutta ja itseään kehittävää.**
ARVIOINTI: Joulukuussa 2018 toteutetun työhyvinvointikyselyn perusteella opisto työnantajana edistää työntekijän terveyttä ja työkykyä (20 vastaajasta 15 koki näin) ja antaa mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseen (20 vastaajasta 17 koki näin). Työntekijät ovat käyttäneet oman osaamisensa kehittämiseen työajastaan yhteensä 344 tuntia.
- 4. Opistojemme toiminnan taloudellisuutta ja tasapainoisuutta kehitetään yhteistyössä.**
ARVIOINTI: Kolmen opiston taloushallinnot pitivät säännöllisesti skype-palavereita SRK:n talouspäällikön johdolla.
- 5. Toimimme hyvämaineisena opistona, joka tarjoaa koulutusta kolmen eri opiston kautta.**
ARVIOINTI: Perusoppijakso- ja lyhytkurssitoimintaa on suunniteltu yhdessä kolmen opiston kesken säännöllisin kokoontumisin. Yhteinen koulutustarjonta on ollut esillä perusoppijakson osalta kevättalvella 2018 ilmestyneessä Päivämies-lehden opistonumerossa sekä lyhytkurssien osalta yhteisissä kurssimainoksissa ja lyhytkurssille.fi -sivustolla. Kevään ja syksyn 2018 opistoviikkoja varten rauhanyhdistyksiin lähetettiin kolmen opiston yhteiset opisto-esittelydiat. Kesällä 2018 suviseuroissa ja kaikissa opistoseuroissa oli saman konseptin mukainen opistoinfoteltta.

Jämsän Kristillisen Kansanopiston tavoitteet strategiakaudella 2016-2020 ja arviointi niiden saavuttamisesta vuonna 2018:

- 1. Vuonna 2020 Jämsän Kristillinen Kansanopisto on elinvoimainen, toimintaympäristönsä muutoksiin joustavasti sopeutuva, tulevaisuuteen positiivisesti suuntautunut, kansainvälinen ja kolmikielinen (suomi, ruotsi, englanti) vapaan sivistystyön oppilaitos, joka on verkostoitunut laajasti palvelun taustayhteisöä kuin ympäröivää yhteiskuntaa ja jolla on sivutoimipiste pääkaupunkiseudulla ja toimintaa myös Ruotsissa.**
ARVIOINTI: Opisto on antanut niin perusoppijaksolla kuin lyhytkursseillakin opetusta suomen, ruotsin ja englannin kielillä. Vuonna 2018 opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyi Hausjärven (Maitoisten) sivutoimipisteen opiston ylläpitämislupaan 1.1.2019 alkaen. Opisto on järjestänyt opinto- ja rekrytointimatkan Ruotsiin keväällä 2018 sekä Ruotsista tulevien opistolaitosten valmennuskurssin Ruotsissa elokuussa 2018.
- 2. Opiston henkilöstö on ammattitaitoista, osaavaa, pätevää ja hyvinvoivaa, työnjako ja toimintaprosessit ovat selkeitä ja asiakkaita on riittävästi sekä valtionosuuden alaisessa toiminnassa että maksupalvelutoiminnassa.**
ARVIOINTI: Perusoppijaksolle oli vuonna 2018 hakijoita n. 100 enemmän kuin voitiin ottaa. Jotkut lyhytkurssit ovat olleet niin suosittuja, etteivät kaikki halukkaat ole niille mahtuneet.
- 3. Opiston asiakkaat ovat tyytyväisiä palvelun laatuun ja opiston ilmapiiriin sekä ajanmukaisiin toimintaympäristöihin, tiloihin ja laitteisiin.**
ARVIOINTI: Perusoppijakson opiskelijoilta lukuvuoden 2018-2019 päättyessä kerättyssä palautteessa opiskelijat antoivat saamastaan koulutuksesta yleisarvosanaksi 8,8 (asteikolla 4-10, sama kuin koko maan vastausten keskiarvo; vuonna 2017 yleisarvosana oli 8,9).
- 4. Opiston perusoppijaksoa ja lyhytkurssitoimintaa kehitetään jatkuvasti niin, että opisto pystyy tarjoamaan laadukkaan, joustavan, valinnaisuutta sisältävän ja yksilöllisen oppimispolun niin peruskoulunsa päättäneille kuin täysi-ikäisillekin.**

ARVIOINTI: Perusoppijakson Opistovuosi -linjalla opiskelija on voinut valita opiskeltavia aineita hyvin joustavasti ja näin luoda itselleen sopivan oppimispolun. Lyhytkurssitoiminnassa on tarjottu hyvin monipuolisesti erilaisia kursseja. Opiston toiminnasta kerätään aktiivisesti palautetta.

5. Opisto on myös turvallinen ja eteenpäin ohjaava oppilaitos, jossa erityistä huomiota kiinnitetään syrjäytymisuhan alla oleviin ja erityisoppijoihin erityisen tuen ja oppilashuollon keinoin.

ARVIOINTI: Erityisoppijoiden opistovuosi -linjalla opiskeli keväällä 2018 kuusi opiskelijaa ja syksyllä 2018 seitsemän opiskelijaa. Lyhytkurssitoiminnassa järjestettiin erityisoppijoille kaksi lyhytkurssia vuonna 2018.

Painopistealueet vuosina 2016-2020 ja arviointi niiden saavuttamisesta vuonna 2016:

1. Musiikki

ARVIOINTI: Opistovuosi -linjalla on ollut yhtenä pitkänä valintana musiikki. Opistossa on 1,75 musiikinopettajaa. Erilaisia musiikkikursseja on ollut tarjolla valinnaisaineena kaikille opistolaisille. Lyhytkurssitoiminnassa on ollut useita musiikkikursseja vuoden aikana. Opisto tuotti yhden cd-vuosilevyn sekä joulucd:n *Oikea joulucd* vuoden aikana. Urkurakennuskursseja on järjestetty vuoden 2018 aikana kymmenen.

2. Kansainvälisyys ja kielet

ARVIOINTI: Opistovuosi -linjalla on ollut yhtenä pitkänä valintana Englannin kieli ja kirjallisuus ja toisena pitkänä valintana Suomi vieras- tai toisena kielenä. Kaikki opiskelijat ovat opiskelleet englantia ja lisäksi valittavana on ollut ruotsin kursseja. Opisto on järjestänyt opinto- ja rekrytointimatkan Ruotsiin keväällä 2018 sekä Ruotsista tulevien opistolaisten valmennuskurssin Ruotsissa elokuussa 2018. Perusoppijakson opintomatka suuntautui Viroon keväällä 2018. Lyhytkurssitoiminnassa järjestettiin kansainvälisyyttä ja kielitaitoa edistäviä kursseja, kolme kurssia englannin kielellä, kaksi kurssia ruotsin kielellä, kaksi kurssia viittomakielellä, Virossa järjestetty lähetystyön viron kielen kurssi, sekä opistolla järjestetyt espanjan ja heprean kurssit. Opisto järjesti myös Israelin opintomatkan keväällä 2018.

3. Käden taidot

ARVIOINTI: Opistovuosi -linjalla on ollut yhtenä pitkänä valintana tekniset työt ja toisena pitkänä valintana kotitalous. Lyhytkurssitoiminnassa on järjestetty taide- ja käsityökursseja. Syksyllä 2016 alkanut kirkkotekstiilikurssien sarja sai opiston kirkkotekstiilit valmiiksi joulukuussa 2018.

4. Vammaisuus ja erityisopetus

ARVIOINTI: Erityisoppijoiden opistovuosi -linjalla opiskeli keväällä 2018 kuusi opiskelijaa ja syksyllä 2018 seitsemän opiskelijaa. Opistovuosi-linjalla opiskeleville tarjotaan valinnaisaineena erityisoppijoiden avustajakurssi, jossa he voivat tutustua erityisoppijoihin ja työhön heidän parissaan. Lyhytkurssitoiminnassa järjestettiin erityisoppijoille kaksi lyhytkurssia.

5. Teologiset opinnot

ARVIOINTI: Opiston lyhytkurssitoiminnassa on järjestetty seitsemän raamattutiedon kurssia, puhujien ja puolisoiden kurssi sekä teologian opiskelijoiden kurssi vuonna 2018. Opisto järjesti kuusi rippikoulua v. 2018. Avoimen yliopiston lyhytkurssitoiminnassa on järjestetty yleisen teologian perusopintoja syksyllä 2018 sekä Raamatun heprean peruskurssi kesällä 2018.

6. Yrittäjyys

ARVIOINTI: Opistovuosi -linjalla on syksystä 2017 lähtien ollut yhtenä pitkänä valintana yrittäjyys. Lyhytkurssitoiminnassa on järjestetty kaksi yrittäjille suunnattua kurssia vuonna 2018. Kurssien suunnittelussa ja toteutuksessa on tehty vahvaa yhteistyötä opiston Yrittäjyys -pitkän valinnan opiskelijoiden kanssa.

Opiston strategiset tavoitteet vuonna 2018 ja arviointi niiden toteutumisesta

Henkilöstö

1. Opisto tarjoaa väliortaan esimiehille mahdollisuuden JET/LET-tutkinnon suorittamiseen oppisopimuskoulutuksena vuosien 2016-2018 aikana.

ARVIOINTI: Yksi väliortaan esimies aloitti JET-tutkinnon suorittamisen oppisopimuskoulutuksena syksyllä 2018.

2. Vuosina 2016-2020 opiston rekrytoinneissa kiinnitetään erityistä huomiota ammatilliseen osaamiseen, koulutukselliseen sopivuuteen opistotyössä yleensä ja muodolliseen kelpoisuuteen tehtävään.

ARVIOINTI: Opistolle valitut päätoimiset opettajat ovat olleet muodollisesti kelpoisia tehtäväänsä. Myös määräaikaisiin tehtäviin on pyritty saamaan kelpoiset opettajat.

3. Opisto panostaa henkilöstön kouluttautumiseen oppilashuollon ja erityisen tuen tehtävissä vuosina 2016-2020. Vuosittain tarjotaan yhdelle työntekijälle mahdollisuus pidempijaksoiseen koulutukseen ko. tehtäväalueilla.

ARVIOINTI: Vuonna 2018 yksi työntekijä osallistui oppilashuollon tehtäviin liittyvään koulutukseen.

Organisaatio ja talous

1. Opiston talouden tasapainosta huolehditaan taloussuunnittelun ja talousseurannan avulla vuosina 2016-2020.

ARVIOINTI: Opistoseurojen heikko tulos vaikeutti opiston taloustilannetta merkittävästi vuonna 2018. Opiston toimintaa on sopeutettu tiukkaan taloustilanteeseen ja vuodelle 2019 on etsitty säästökohteita johtokunnan ohjeistuksen mukaisesti.

Asiakas ja prosessit

1. Opiston vapaan sivistystyön toiminnasta 25-40 % on lyhytkurssitoimintaa.

ARVIOINTI: Lyhytkurssitoimintaa on ollut 34,3 % (2330 opiskelijaviikkoa yhteensä 6786 opiskelijaviikosta) opiston toiminnasta.

2. Opiston perusoppijaksolle otetaan vuosittain 6-9 pohjoisamerikkalaista ja 6-20 ruotsalaista opiskelijaa sekä muita kansallisuuksia mahdollisuuden mukaan.

ARVIOINTI: Lukuvuonna 2018-2019 opistossa on opiskellut 4 pohjoisamerikkalaista ja 14 ruotsalaista opiskelijaa.

3. Tavoitteena on strategiakautena järjestää vuosittain opintomatka Ruotsiin, jonka aikana pidetään rekrytointitilaisuudet Ruotsissa. Lisäksi pyritään järjestämään vuosittain valmennuskurssi Ruotsissa opistoon tuleville opiskelijoille.

ARVIOINTI: Opisto on järjestänyt opinto- ja rekrytointimatkan Ruotsiin keväällä 2018 sekä Ruotsista tulevien opistolaisten valmennuskurssin Ruotsissa elokuussa 2018.

4. Selvitetään mahdollisuutta laajentaa avoimen yliopiston toimintaa vuonna 2018.

ARVIOINTI: Opisto on ollut mukana Korkeakouluopetusta Jämsään -hankkeessa vuodesta 2018 alkaen. Hankkeen myötä avoimen yliopiston toiminta laajenee syksyllä 2019.

5. Selvitetään taustayhteisön koulutustarpeet lyhytkurssitoiminnan kehittämiseksi. Strategiakaudella painopistealueena ovat yrittäjät ja heidän perheensä.

ARVIOINTI: Yrittäjille ja heidän perheilleen on järjestetty vuoden 2018 aikana kaksi lyhytkurssia. Kurssien suunnittelussa ja toteutuksessa on tehty vahvaa yhteistyötä opiston Yrittäjyys -pitkän valinnan opiskelijoiden kanssa.

6. Laajennetaan lyhytkurssitoiminnan asiakaspohjaa kattamaan niitä, jotka eivät vielä osallistu vapaan sivistystyön opintoihin.

ARVIOINTI: Opistolla on kokeiltu lyhytkurssien järjestämistä uusille kohderyhmille.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen vuonna 2018

Vuonna 2018 perusoppijakson opiskelijaviikkomäärä oli 4456 opiskelijaviikkoa (v. 2017: 3900). Opiskelijoita oli kevätlukukaudella 130 ja syyslukukaudella 157 (hakijoita yhteensä n. 250). Opiskelijoita oli suomalaisten lisäksi Kanadasta, Ruotsista ja Yhdysvalloista. Perusoppijakson opiskelijat tekivät perinteisen opintomatkinsa keväällä 2018 Viroon. Perusoppijakson opetus toteutettiin Opistovuosi -linjalla ja Erityisoppijan opistovuosi -linjalla.

Vuonna 2018 pidettiin 110 kpl 2-11 päivää kestävästä lyhytkurssista (v. 2017: 118). Kurssille osallistui 3490 kurssilaista (kurssilaisia v. 2017: 3733). Kurssipäivistä kertyi 2330 opiskelijaviikkoa (v. 2017: 2530). Lyhytkurssilla annettiin opetusta mm. aineopinnoissa, raamattutiedossa, vieraisissa kielissä, viestinnässä, terveystiedossa, liikunnassa, järjestötoiminnassa, nuorisotyössä, ammattisivistyksessä, ihmishuhdetaidoissa, uskontokasvatuksessa ja harrastetoiminnassa. Avoimen yliopiston lyhytkurssitoiminnassa on järjestetty yleisen teologian perusopintoja sekä Raamatun heprean peruskurssi Itä-Suomen yliopiston opintovaatimusten mukaisina kesällä ja syksyllä 2018. Avoimen yliopiston lyhytkurssille on osallistunut 4-7 kurssilaista.

Opetussuunnitelmaan pohjautuen perusoppijakson opettajat suorittivat jaksoarvioinnin kaksi kertaa vuodessa sekä päättöarvioinnin. Perusoppijakson ja kurssien opiskelijat suorittivat oman itsearviointinsa. Opisto osallistui kolmatta kertaa Suomen Kansanopistoyhdistyksen toteuttamaan nettipohjaisen valtakunnalliseen opiskelijoiden itsearviointi-, palaute- ja vaikuttavuuskyselyyn toukokuussa 2018.

Opiston lakisääteistä työterveydenhuoltoa on toteuttanut Pihlajalinna Lääkärikeskus Jämsä. 23 työntekijää osallistui vuoden aikana yksilö- tai ryhmätyönohjaukseen. Opisto edisti henkilöstönsä oman kunnon ylläpitämistä ja jaksamista liikuntasetelien ja kuntopäiväkirjan avulla. Liikuntaseteleitä jaettiin 916 kpl (v. 2016: 854 kpl) ja niitä käytti 24 työntekijää (v. 2017: 19). Työyhteisölle järjestettiin toukokuussa 2018 virkistysohjelmaa henkilöstöseminaarin yhteydessä Hämeenlinnassa ja Maitoisissa ja marraskuussa 2018 yhdistetty virkistys- ja työyhteisövalmennuspäivä Jyväskylässä.

Vuonna 2018 valtionosuus oli 1.115.892 € (2017: 1.106.138 €). Valtionosuus nousi edellisestä vuodesta 9.754 € (2017: -64.978 €). Varsinaisen toiminnan tulot laskivat 2.222.830 eurosta 2.152.060 euroon (yht. -57.993 €). Varsinaisen toiminnan kulut laskivat 2.630.015 eurosta 2.479.310 euroon (yht. 150.705 €) sisältäen poistot ja rakennusten arvonalennukset yht. 154.251 € (2017: 302.254 €). Tilikauden tulos oli -59 877,53 euroa (v. 2017 voitto 34.300 €).

Poliisihallituksen yhdistykselle myöntämä rahankeräyslupa ajalle 5.6.2017-31.12.2018 tuotti vuonna 2018 yhteensä 13.917,84 €.

Syrjäytymistä ehkäisevä työ ja opiskelijahuolto

Opistomme sai opetushallitukselta 22.500 euroa opintosetelityyppistä valtionavustusta opistossa lukuvuonna 2017-2018 opiskeleville peruskoulun päättäneille nuorille, jotka ovat kokeneet oppimisvaikeuksia, ovat päättäneet peruskoulun tai joilla on alhainen pohjakoulutus tai ovat maahanmuuttajia. Opintosetelien avulla yhteensä 31 nuorta sai sisäoppilaitosmuotoista koulutusta, joka vahvisti heidän itsetuntoaan, sosiaalisia taitoja ja oppimisvalmiuksia. Osa opintoseteliavustuksesta (15 %) käytettiin opinto-ohjaajan palkkakuluihin.

Opistolla noudatettiin vuonna 2015 hyväksyttyä opiskeluhoitosuunnitelmaa. Opiskelijahuollosta on vastannut opiskelijahuoltoryhmä, johon kuuluivat pedagoginen rehtori, erityisopettaja, kuraattori ja nuoriso-ohjaaja. Opiston opiskelijahuoltoryhmän jäsenet pitivät tarvittaessa yhteyttä etsivään nuorisotyöhön ja lastensuojeluun. Tarvittaessa opiskelijan tueksi on koottu ammatillinen asiantuntijaryhmä.

Opistolla on ollut säännöllisesti yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä, joka on sisältänyt joka toinen viikko pidetyn opiskelijoiden keskustelutunnin. Opiston oppilaskunta on muodostanut pienoisyhteiskunnan, johon jokainen osallistuu ja jossa opetellaan vaikuttamista, vastuunottamista ja yhteistoiminnan tuloksellisuutta. Tavoitteena on ollut saada valmiuksia yhteiskunnallista toimintaa varten. Opistoneuvosto on vastannut opiskelijakunnan toiminnasta. Sen alaisuudessa toimivat lautakunnat kokoontuivat joka toinen viikko. Erityistä huomiota on kiinnitetty Erityisoppijoiden opistovuosi -linjan ja muiden opiskelijoiden yhteiseen toimintaan sekä vapaa-ajalla että oppituntien puitteissa.

Opiskelijoiden turvallisuus ja terveys

Opiston pelastussuunnitelma ja kriisisuunnitelma päivitettiin syksyllä 2018. Henkilöstön turvallisuuskoulutuksesta huolehdittiin järjestämällä turvallisuuskävely, alkusammutuskoulutus sekä poistumis- ja suojautumisharjoitus. Opiskelijoiden terveydestä vastasivat koululääkäri ja terveydenhoitaja. Nuoriso-ohjaaja vastasi yhdessä kuraattorin kanssa opiston iltatoiminnasta. Opiston yövalvoja päivysti öisin silloin kun nuoret olivat paikalla. Opinto-ohjaaja on huolehtinut opiston opiskelijoiden ammatinvalinnanohjauksesta.

Yhteistyö ja verkostoituminen

Yhteistyö opiston taustayhteisöä edustavaan Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistykseen ja lähitukialueen rauhanyhdistykseen on ollut kiinteää. Opistolla on voimassaoleva konsortiosopimus ja yhteinen strategia vuosille 2016-2020 Ranuan Kristillisen Kansanopiston ja Reisjärven Kristillisen opiston kanssa ja yhteistyö on ollut aktiivista ja vastuullista. Opistojen henkilökunnat kokoontuivat elokuussa 2018 yhteiseen kaksipäiväiseen henkilöstökoulutukseen Reisjärvelle. Opistojen ja SRK:n yhteistoimintaelimenä on toiminut kansanopistotoimikunta, jonka työskentelyyn opisto on osallistunut aktiivisesti. Kansanopistotoimikunta on kokoontunut kolme kertaa vuoden aikana.

Rauhanyhdistysten opistovastuuhenkilöt ovat yhdessä SRK:n eteläisen alueen opistotiimin kanssa edistäneet yhteistoimintaa opiston ja sen taustayhteisön välillä. Opisto on järjestänyt lyhytkurssina koulutusta, joka on palvellut taustayhteisöön kuuluvien opinnollisia tavoitteita ja sitä kautta vastannut keskusyhdistyksen ja rauhanyhdistysten erilaisiin tarpeisiin. Opiston työntekijät ja johtokunnan puheenjohtajisto ovat aktiivisesti osallistuneet Suomen Kansanopistoyhdistyksen järjestämiin koulutuksiin.

Opisto on toiminut yhteistyössä Laestadian Lutheran Church (LLC) sekä Sveriges Fridsföreningars Centralorganisation (SFC) -järjestöjen kanssa opiskelijoiden rekrytoinnissa ja opiskelijahuollossa sekä markkinoinnissa.

Opisto on toiminut myös Keski-Suomen kansanopistojen yhteistoimintarenkaassa yhdessä Jyväskylän kristillisen opiston, Koskelan opiston, Alkio-opiston, Karstulan evankelisen opiston ja Iso Kirja -opiston kanssa. Opistojen yhteinen rehtorikokous on pidetty kaksi kertaa.

Toimintavuoden aikana opistolla on ollut paikallista yhteistyötä työvalmennuskeskus Avituksen kanssa. Avitus on käyttänyt opiston tiloja omaan toimintaansa ja vastaavasti opisto on voinut käyttää Avituksen tiloja toimintaansa.

Opistolla on ollut yhteistoimintasopimus myös Jämsän toisen asteen oppilaitosten kanssa. Toisen asteen johtoryhmä on kokoontunut vuoden aikana kolme kertaa. Syksyllä 2018 toteutettiin yhteinen Seutuviikko.

Yhteistyö Tampereen hiippakunnan tuomiokapitulin ja Jämsän seurakunnan kanssa on jatkunut saumattomana. Vuonna 2018 järjestettiin kuusi rippikoulua. Opisto järjesti konfirmaatioita, kirkkopyhiä, viikkomessuja ja virsilauluiltoja Jämsän seurakunnan kirkoissa. Opisto teki hyvin tiivistä yhteistyötä Jämsän rauhanyhdistyksen kanssa. Yhteistyö Jämsän lukion kanssa jatkui lukiokurssien

suorittamisen osalta ja Jämsänjokilaakson musiikkiopiston kanssa musiikkikurssien suorittamisen osalta.

Opisto teki yhteistyötä Itä-Suomen yliopiston avoimen yliopiston kanssa vuoden 2018 aikana yleisen teologian perusopintojen sekä Raamatun heprean peruskurssin osalta.

Kiinteistöt ja kalusto

Keväällä 2018 valmistui uusi opiskelija-asuntola.

Hallinto

Jämsän kristillinen opisto ry:n ylintä päätösvaltaa on käyttänyt yhdistyksen kokous, paitsi asioissa, joissa se sääntöjen mukaan on siirretty johtokunnalle.

Jämsän kristillinen opisto ry piti yhdistyksen kokouksen 14.4.2018 käsitellen sääntömääräiset asiat, kuten edellisen vuoden tilinpäätöksen ja toiminta- sekä taloussuunnitelman kuluneelle vuodelle. Jämsän kristillinen opisto ry:n jäsenmäärä oli vuoden 2018 lopussa 3585 (v. 2017: 3333).

Opistoyhdistyksemme tilintarkastajana on vuonna 2018 toiminut HTM-tilintarkastaja Virve Puolitaival ja toiminnantarkastajana Hannu Pönkä. Varatilintarkastajana on toiminut Risto Ranta-Korpi ja varatoiminnantarkastajana Pertti Kehusmaa.

Opistomme johtokunta on jäsentensä kautta laajalle verkostoitunut. Johtokuntaan ovat vuonna 2018 kuuluneet agrologi Johannes Leppänen (Kannonkoski) puheenjohtajana, dosentti Esko Korkeakoski (Valkeakoski) varapuheenjohtajana 4/2018 saakka, pastori Matti Kontkanen (Kouvola) varapuheenjohtajana 5/2018 lähtien, rakennusmestari Petri Haaponiemi (Hattula), ekonomi Hannu Hautamäki (Turku), lehtori Jarno Hihnala (Jämsä), varatuomari Mikael Juujärvi (Muurame), pääsihteeri Juha Kaarivaara (Oulu), apulaisrehtori Ilmari Korhonen (Hämeenkyrö) 4/2018 lähtien, rehtori Ville Laivamaa (Lappeenranta), rehtori Anna Mari Leinonen (Helsinki), maanviljelijä Ilpo Mehto (Konnevesi), lehtori Olli Määttä (Helsinki), sijoitusneuvoja Paavo Rusava (Pori), projektivastaava Mikko Setälä (Alavus) 4/2018 saakka, opettaja Janne Suomala (Asikkala) 4/2018 lähtien ja lehtori Niina-Kaisa Tuorila (Savonlinna).

Johtokunnan kokouksiin ovat osallistuneet myös opiston rehtori TT Jukka Palola esittelijänä, pedagoginen rehtori FM Matthew Keränen 5/2018 saakka, pedagogisen rehtorin sijainen TM, MMM, KM Ilkka Majuri 7/2018 lähtien, hallintosihteeri merkonomi (yo) Virpi Palola sihteerinä, henkilökunnan edustaja insinööri YAMK Matti Pannula, koulutus- ja tietohallintopäällikkö TM, DI Tuomas Taipale, ravitsemustyön esimies Pirjo Taipale ja talous- ja kiinteistöhallintopäällikkö Jari Tölli. Johtokunta kokoontui vuoden aikana neljä kertaa sekä piti yhden sähköpostikokouksen.

Johtokunnan asioita on valmistellut hallinnon johtoryhmä, johon ovat kuuluneet opiston rehtori TT Jukka Palola puheenjohtajana, agrologi Johannes Leppänen, dosentti Esko Korkeakoski 4/2018 saakka ja pastori Matti Kontkanen 5/2018 lähtien sekä pedagoginen rehtori FM Matthew Keränen 5/2018 saakka ja TM, MMM, KM Ilkka Majuri 7/2018 lähtien. Henkilökunnan jäsenistä koostuva toiminnan johtoryhmä on kokoontunut lukuvuoden aikana pääsääntöisesti kahden viikon välein seuraamaan opiston taloutta ja toimintaa sekä valmistelevaan henkilöstön kokouksia. Toiminnan johtoryhmään ovat kuuluneet opiston rehtori TT Jukka Palola puheenjohtajana, pedagoginen rehtori FM Matthew Keränen keväällä 2018 ja pedagogisen rehtorin sijainen TM, MMM, KM Ilkka Majuri syksyllä 2018, hallintosihteeri, merkonomi (yo) Virpi Palola sihteerinä, koulutus- ja tietohallintopäällikkö DI Tuomas Taipale, ravitsemustyön esimies Pirjo Taipale, talous- ja kiinteistöhallintopäällikkö Jari Tölli, erityisopettaja KM Tarja Hänninen keväällä 2018 ja erityisopettaja KM Juliaana Myllylä syksyllä 2018, kiinteistöhoitaja kirvesmies Markku Simonen sekä opettajien edustajana FM Matti Erkkilä keväällä 2018 ja KM Reeta Kinnunen syksyllä 2018.

Työntekijät (vakinaisuusteiset toimet v. 2018)

Opiston vakituisina opettajina ovat toimineet musiikkipedagogi Liisa Keränen (osa-aikainen, musiikki, toimivapaalla syksyn 2018), FM Matthew Keränen (pedagoginen rehtori, toimivapaalla syksyn 2018), MuM Eero Kukko (musiikki ja poikien liikunta), KM Heidi Löppönen (englanti ja kansainväliset aineet), FM Sanni Laitinen (äidinkieli ja viestintä, toimivapaalla vuoden 2018), KM Juliaana Myllylä (erityisopettaja, toimivapaalla kevään 2018), TT Jukka Palola (rehtori, uskonto), insinööri YAMK Matti Pannula (tekninen työ), FM Sanna Rovasalo (kielten opettaja) ja KM Mirjami Saulio (kotitalousopettaja).

TM, DI Tuomas Taipale on toiminut koulutussuunnittelijana koulutus- ja tietohallintopäällikkönä. KTM Jari Tölli on toiminut talous- ja kiinteistöhallintopäällikkönä, merkonomi (yo) Virpi Palola hallinto-opintosihteerinä ja merkonomi Taina Arvola kurssi- ja toimistosihteerinä. Opiston opiskelijahuoltotyöstä on vastannut kuraattori, ohjaustoiminnan artonomi, sosionomi AMK Elli-Maija Antila (toimivapaalla syksyn 2018), nuoriso-ohjaaja, artonomi Pauliina Terämaa ja yövalvoja, erikoissairaanhoidtaja Elina Seppänen. Erityisoppijan opistovuosi -linjan oppimisen ohjaajana on toiminut koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaaja Taina Hekkala.

Opiston ravitsemustyön esimiehenä on toiminut kotitalousteknikko Pirjo Taipale. Opiston laitoskeittiössä ovat työskennelleet keittäjä Päivi Lepistö, suurtaloukokki Matti Hekkala, suurtaloukokki Liisa Typpö ja suurtaloukokki Hely Huttunen. Opiston siivoojana on vakituisesti toiminut Eija Simonen. Opiston kiinteistöhoitajana on toiminut kirvesmies Markku Simonen.

Muu toiminta

Yhdistyksen muun toiminnan merkittävin tapahtuma oli opistoseurat. Heinäkuussa 19.-22.7.2018 Keuruulla Isoissa Kirjassa pidettyjen opistoseurojen tunnuskause oli ”Täällä on lepo ja virvoitus” (Jes. 28:12). Aiheesta piti puheenvuoron Urpo Luokkala lauantai-iltana seuratellassa. Seurojen järjestelyvastuun kantoivat Helsingin, Espoon ja Vantaan rauhanyhdistykset yhdessä opiston kanssa. Sunnuntain jumalanpalvelus radioitiin Järviradion kautta. Seuroja oli mahdollista seurata myös internetin välityksellä sekä Kesäseuradiosta. Opistoseuroissa oli väkeä yli 17.400 seuravierasta.

Johtokunta kiittää opistossa viime vuonna sekä perusoppijaksolla että kursseilla opiskelleita, opiston henkilökuntaa, opiston taustayhteisön jäseniä, opistoseurojen vastuunkantajia ja viranomais- ja yhteistyötahoja tekemästänne työstä ja tuesta opistomme hyväksi.

”Hänelle, joka voi tehdä enemmän, monin verroin enemmän kuin kaikki, mitä anomme tai ymmärrämme, sen voiman mukaan, joka meissä vaikuttaa, hänelle kunnia seurakunnassa ja Kristuksessa Jeesuksessa kautta kaikkien sukupolvien, aina ja iankaikkisesti! Aamen.” (Ef. 3: 21-21)

Jämsän kristillinen opisto ry:n johtokunta

Hallinnon kertomus vuodelta 2018

Yhdistyksen kokous

Jämsän Kristillisen Kansanopistoyhdistyksen ylintä päätösvaltaa on käyttänyt yhdistyksen kokous, paitsi asioissa, joissa se sääntöjen mukaan on siirretty johtokunnalle. Jämsän kristillinen opisto ry piti yhdistyksen kokouksen 14.4.2018 käsitellen sääntömääräiset asiat, kuten edellisen vuoden tilinpäätöksen ja toiminta- sekä taloussuunnitelman kuluneelle vuodelle. Jämsän Kr. Kansanopistoyhdistyksen jäsenmäärä oli vuoden 2018 lopussa **3585** (v. 2017: 3333).

Johtokunnan kokoukset

Opistomme johtokunta on jäsentensä kautta laajalle verkostoitunut. Johtokuntaan ovat vuonna 2018 kuuluneet agrologi Johannes Leppänen (Kannonkoski) puheenjohtajana, dosentti Esko Korkeakoski (Valkeakoski) varapuheenjohtajana 4/2018 saakka, pastori Matti Kontkanen (Kouvola) varapuheenjohtajana 5/2018 lähtien, rakennusmestari Petri Haaponiemi (Hattula), ekonomi Hannu Hautamäki (Turku), lehtori Jarno Hihnala (Jämsä), varatuomari Mikael Juujärvi (Muurame), pääsihteeri Juha Kaarivaara (Oulu), apulaisrehtori Ilmari Korhonen (Hämeenkyrö) 4/2018 lähtien, rehtori Ville Laivamaa (Lappeenranta), rehtori Anna Mari Leinonen (Helsinki), maanviljelijä Ilpo Mehto (Konnevesi), lehtori Olli Määttä (Helsinki), sijoitusneuvoja Paavo Rusava (Pori), projektivastaava Mikko Setälä (Alavus) 4/2018 saakka, opettaja Janne Suomala (Asikkala) 4/2018 lähtien ja lehtori Niina-Kaisa Tuorila (Savonlinna).

Johtokunnan kokouksiin ovat osallistuneet myös opiston rehtori TT Jukka Palola esittelijänä, pedagoginen rehtori FM Matthew Keränen 5/2018 saakka, pedagogisen rehtorin sijainen TM, MMM, KM Ilkka Majuri 7/2018 lähtien, hallintosihteeri merkonomi (yo) Virpi Palola sihteerinä, henkilökunnan edustaja insinööri YAMK Matti Pannula, koulutus- ja tietohallintopäällikkö TM, DI Tuomas Taipale, ravitsemustyön esimies Pirjo Taipale ja talous- ja kiinteistöhallintopäällikkö Jari Tölli.

Johtokunta piti sähköpostikokouksen 9.-10.10.2018 sekä kokoontui kokouksiin opistolle 23.3.2018, 25.5.2018 ja 23.11.2018 sekä Ison Kirjan kansanopistolle 20.7.2018.

Hallinnon johtoryhmä

Johtokunnan asioita on valmistellut hallinnon johtoryhmä, johon ovat kuuluneet opiston rehtori TT Jukka Palola puheenjohtajana, agrologi Johannes Leppänen, dosentti Esko Korkeakoski 4/2018 saakka ja pastori Matti Kontkanen 5/2018 lähtien sekä pedagoginen rehtori FM Matthew Keränen 5/2018 saakka ja TM, MMM, KM Ilkka Majuri 7/2018 lähtien. Hallinnon johtoryhmä kokoontui vuonna 2018 neljä kertaa opistolla.

Toiminnan johtoryhmä

Henkilökunnan jäsenistä koostuva toiminnan johtoryhmä on kokoontunut lukuvuoden aikana pääsääntöisesti kahden viikon välein seuraamaan opiston taloutta ja toimintaa sekä valmistelemaan henkilöstön kokouksia. Toiminnan johtoryhmään ovat kuuluneet opiston rehtori TT Jukka Palola puheenjohtajana, pedagoginen rehtori FM Matthew Keränen keväällä 2018 ja pedagogisen rehtorin sijainen TM, MMM, KM Ilkka Majuri syksyllä 2018, hallintosihteeri, merkonomi (yo) Virpi Palola sihteerinä, koulutus- ja tietohallintopäällikkö DI Tuomas Taipale, ravitsemustyön esimies Pirjo Taipale, talous- ja kiinteistöhallintopäällikkö Jari Tölli, erityisopettaja KM Tarja Hänninen keväällä 2018 ja erityisopettaja KM Juliaana Myllylä syksyllä 2018, kiinteistöhoitaja kirvesmies Markku Simonen sekä

opettajien edustajana FM Matti Erkkilä keväällä 2018 ja KM Reeta Kinnunen syksyllä 2018. Toiminnan johtoryhmä kokoontui vuonna 2018 yhteensä 14 kertaa.

Tilin- ja toiminnantarkastus

Opistoyhdistyksemme tilintarkastajana on vuonna 2018 toiminut HTM-tilintarkastaja Virve Puolitaival ja toiminnantarkastajana Hannu Pönkä. Varatilintarkastajana on toiminut Risto Ranta-Korpi ja varatoiminnantarkastajana Pertti Kehusmaa. Vuoden 2017 alustava tilintarkastus pidettiin 14.-15.3.2018. Tilintarkastuskertomus annettiin 28.3.2018 ja toiminnantarkastuskertomus 2.4.2018. Syksyllä 2018 pidettiin vuoden 2018 toiminnantarkastus 15.11.2018.

Taloushallinnon järjestäminen

Jämsän Kristillisen Kansanopiston, Ranuan kristillisen kansanopiston ja Reisjärven kristillisen opiston taloushallinnon yhteistyö on sujunut hyvin SRK:n taloushallintopäällikön FM Jouni Tirolan johdolla. Tilitoimistona on toiminut Tilialakärppä Oy.

Talouden tasapainottaminen

Opiston strategian mukaisesti opiston talouden tasapainosta huolehditaan taloussuunnittelun ja talousseurannan avulla vuosina 2016-2020. Toiminnan kannattavuuteen tulee edelleen kiinnittää huomiota.

TUOSLASKELMA

01.01.-31.12.2018

01.01.-31.12.2017

tuhansia euroja

tuhansia euroja

VARAINAINEN TOIMINTA
Tuotot

Opiskelumaksut ja muut tulot	1 036,2		1 116,7	
Valtionosuudet	1 115,9	2 152,1	1 106,1	2 222,8

Kulut

Henkilöstökulut	-1 546,8		-1 485,4	
Poistot	-154,3		-302,2	
Muut kulut	-778,2	-2 479,3	-841,3	-2 628,9
Tuotto-/Kulujäämä		-327,3		-406,1

VARAINHANKINTA

Varainhankinnan tuotot	746,4		1 035,9	
Varainhankinnan kulut	-470,9	275,5	-401,6	634,3
Tuotto-/kulujäämä		-51,8		228,2

SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA

Tuotot	17,8		12,4	
Kulut	-31,1	-13,3	-14,7	-2,3
Tuotto-/kulujäämä		-65,1		225,9

VEROT

		0,5		-4,6
SIIRROT/RAKENNUSRAHASTO		4,7		-189,2
Tilikauden yli-/alijäämä		<u>-59,9</u>		<u>32,2</u>

TASE

31.12.2018

31.12.2017

tuhansia euroja

tuhansia euroja

VASTAAVAA
PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineettomat hyödykkeet	0,0		0,0	
Maa- ja vesialueet	475,3		474,2	
Rakennukset ja rakennelmat	4 855,5		4 658,6	
Koneet ja kalusto	275,8		254,9	
Muut aineelliset hyödykkeet	1,2		1,3	
Osakkeet ja osuudet	16,6	5 624,5	15,8	5 404,7

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Vaihto-omaisuus	18,9		12,8	
Lyhytaikaiset saamiset	60,5		59,8	
Rahoitusarvopaperit	0,0		0,0	
Rahat ja pankkisaamiset	4,1	83,5	36,1	108,7
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>5 707,9</u>		<u>5 513,5</u>

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA		3 861,5		4 094,7
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen	1 185,5		1 023,5	
Lyhytaikainen	661,0	1 846,5	395,3	1 418,8
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>5 707,9</u>		<u>5 513,5</u>

Jämsän Kr. Kansanopisto

Jämsän kristillinen opisto ry:n jäsenliittymislomake

Yhdistyksen jäseneksi voi liittyä 15 vuotta täyttänyt rauhanyhdistyksen jäsen. Jäseneksi voi liittyä yksi henkilö/lomake.

Haluan liittyä kannatusyhdistyksen jäseneksi.

Sukunimi	Etunimet (kaikki nimet)
Syntymäaika	Lähiosoite
Postinumero	Postitoimipaikka
Kunta/Kaupunki	Rauhanyhdistys, jonka jäsen olen
Puhelinnumero	Sähköpostiosoite

- **Jäsenmaksun suuruus vahvistetaan vuosikokouksessa.**

Jäsenmaksulaskun toivon saavani

 Paperilaskuna postitse   Sähköpostitse

- **Jäsenille toimitetaan vuosittain opiston toiminnasta kertova julkaisu.**

Opiston vuosikertomuksen toivon saavani

 Painettuna lehtisenä postitse   Sähköisenä versiona

- Jäsentietojani saa käyttää opiston toiminnasta viestimiseen

 Kyllä   Ei

- Jäsentietojani saa käyttää opiston varainhankintaan liittyvään viestimiseen

 Kyllä   Ei

- Jäsentietojani saa luovuttaa saman taustayhteisön muille toimijoille (SRK, rauhanyhdistykset, Ranuan kristillinen kansanopisto ja Reisjärven kristillinen opisto)

 Kyllä   Ei

_____ / _____ 20____

Paikka ja päiväys
Allekirjoitus

- Lomake toimitetaan rauhanyhdistyksen opistovastuuhenkilölle tai opistolle.
- Pyydämme ilmoittamaan osoitteenmuutoksista.

Koe unelmaopiston vuodenajat

Kesä 2019

Tule Keuruun opistoseuroihin
19. – 21.7.

Hae korkeakouluopintoihin
suuntaavalle linjalle 31.7. men-
nessä.

Syksy 2019

Aloita opistovuosi 25.8.

Talvi 2019 – 2020

Vietä unelmaopistovuosi ja osal-
listu laadukkaille lyhytkursseille.

Kevät 2020

Seuraavan lukuvuoden haku al-
kaa.

Jämsän Kr. Kansanopisto

Jämsän Kr. kansanopiston kursseja kesä 2019

- 16.-18.5. 171. Urkurakennuskurssi
- 17.-19.5. Opistokurssi 1963-1964 vuosikurssin oppilaille
Opistokurssi 2008-2009 vuosikurssin oppilaille
SRK:n lähetystyön kielikoulutus: Espanja
Moottoripyöräharrastajien kurssi
Raamattutiedon kurssi – Jobin kirja (uusinta)
- 7.-17.7. Musiikin teoriakurssit:
- Musiikin perusteet 1-3
- Yleinen musiikkitieto
- Säveltapailu D
- 21.-24.7. Lasten ja nuorten kurssiviikko:
- luova toiminta, luonnontiede, englantia, yksinlaulu
- 21.-25.7. Musiikin soitinkurssi:
- viulu, sello, huilu, piano, vasket
- 29.7.-2.8. Aikuisten kurssiviikko:
- käsityö
- kuvataide
- raamattutieto
- itsenäiseen elämään opiskelevat
- aikuisten englannin kurssi
- yksinlaulukurssi
- 5.-7.8. Miniopisto I

Ilmoittautumiset, lisätietoja ja tiedustelut

www.lyhytkurssille.fi tai 020 7644500

Tervetuloa oppimaan ja virkistymään!

